

Модел раста и платформа за вођење економских политика у пост-кризном периоду

Проф. др Драган Ђурићин

Социјално-економски модел пост-индустријског друштва није у стању да обезбеди одржив и инклузиван развој у односу на људе и планету као целину. Разлози за такво стање су економска правила модела неолибералне економије и њених варијанти. Од како је после велике рецесије 2008. године геополитика постала економска варијабла, ситуација се још више погоршала. Наиме, светска економија (и друштво) налазе се у стању глобалног хаоса пуног конфликтних ситуација. Принципи геополитике као што су протекционизам, прохибиционизам и милитаризам повећали су контрадикције које постоје у конвенционалном скупу економских правила. Шта више, негативан утицај геополитике посебно је видљив код основних економских правила као што су мобилност капитала и рада, слободна трговина, дерегулација, приватизација, мултилатералне институције за управљање економским процесима пошто у глобализованом свету слична правила важе и ван граница једне земље.

Економска правила које не гарантују одрживост система у комбинацији са геополитичким правилима појачавају инхерентне структурне неравнотеже као што су финансијализација, деиндустријализација и концентрација дохотка (и богатства), као и њихове главне последице као што су спекулативни балони у финансијском систему, *output gap*, инфлаторни притисак, меко буџетско ограничење, растућа задуженост и сл. онемогућавајући ефикасан и ефективан менаџмент (макро и микро).

Неравнотеже у социјално-економском систему изазване правилима која су донели људи преносе се на природу угрожавајући њену одрживост. Екстремно време, топљење леда, рапидан нестанак биљних и животињских врста, пандемије, оскудица воде и др. су типичне промене у физичком и биолошком систему изазване неравнотежама у социјално-економском систему.

Можда је највећи проблем садашњег тренутка глобалне економије и људског друштва што се вероватно први пут у људској историји дешава да технолошка промена не може да реши економске и социјалне проблеме. Вештачка интелигенција није општи лек за нарасле економске и социјалне проблеме. Националне економије на ниском и средњем нивоу технологије нису у стању да примене вештачком интелигенцијом оплеменење технологије због одсуства знања у базним научним областима и оскудном СТЕМ експертизом. Земље највишег технолошког нивоа нису у стању да пређу на масовну примену технолошких продора у производњи или лиценцирању због оскудице критичних ресурса (пре свега, ретким метала и минерала) и енергије.

Изаз из овог стања је зелена транзиција, пре свега у области енергетике као и у гранама које су засноване на експлоатацији природног богатства. Исходиште зелене транзиције је еколошка цивилизација, односно цивилизација која функционише у складу са ограничењима природе и законима природе. Два основна стуба еколошке цивилизације су циркуларни (и регенеративни) модел раста, који треба да замени постојећи линеарни модел раста, и хетеродоксна платформа за вођење економских политика, која треба да замени ортодоксну платформу, познату и као "Вашингтонски консензус", која се базира на тржишном фундаментализму. Циркуларна економија је економски пандан основним природним законима, закону о одржању масе и енергије и закону еволуције. Хетеродоксна платформа има два механизма координације, "видљиву руку" државе и "невидљиву руку" тржишта. У овој платформи тржиште је филтер циљано оријентисаних истраживања према научним решењима постојећих реалних проблема.